

**GRİMM KARDEŞLERDEN HAYVAN MASALLARI ADLI RESİMLİ ÇOCUK KİTABINDA YER ALAN
ŞİDDET, KORKU, BASKI VE CEZA ÖGELERİNİN İNCELENMESİ**
*STUDY OF VIOLENCE, FEAR, REPRESSION AND PUNISH ITEMS IN THE CHILDREN'S PICTURE
BOOK OF BROTHER GRIMM ANIMALS TALES*

Esra LÜLE MERT*

Öz

Şiddet, insanın doğasındadır; ya da insanı şiddete iten toplumdur, toplumsal koşullardır gibi birtakım belirlemeler yapılabilir veya sınıfsal şiddet ya da şiddete övgü, vs. den söz edilebilir. Her ne kadar şiddetin insan doğasında var olduğu söylene de yapılan birçok çalışma şiddetin öğrenilen bir tutum olduğu yönündedir. Bilinçli ya da bilinçsiz olsun şiddet öğrenilir ve öğretilir. Fakat bu insanın içinde hiçbir şekilde şiddet duygusunun olmadığı anlamına gelmemelidir. Şiddet öğrenilen bir davranıştır. Şiddetin özellikle gelişim çağında öğrenilmesinin nedeni budur. Taklit davranışlar sergileyebilmenin temel yolu ya bizzat şiddete maruz kalmak ya da şiddeti görmektir. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan 'Şiddet, korku, baskı ve ceza' öğelerini incelemek temel amacıyla yapılan bu araştırmanın problem tümcesi; "Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan şiddet, korku, baskı ve ceza öğeleri nelerdir?" biçiminde belirlenmiştir. Nitel bir çalışma olan bu çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Masallardaki baskı, şiddet ve korku sahneleri çocuğun bilinçaltında depolanabilir ve çocuğun korkak, içe kapanık ya da saldırgan olmasına neden olabilir. Şiddet, baskı ve korkuyla çocuk dünyasına girmek çocuğun dünyasına zarar verebilir. Bu temel sorunun giderilmesine yönelik olarak çocuk kitaplarını denetleyecek konseyler oluşturulabilir ve klasik yapıtlardaki olumsuz sahneler masalın aslına sadık kalınarak, iyileştirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Grimm Kardeşler, Masal, Şiddet, Baskı, Korku, Ceza.

Abstract

Violence is in the nature of man; or a society that pushes people to violence, such as social conditions, or class violence or violence, etc. praise. Although violence is said to exist in human nature, many studies suggest that violence is a learned attitude. Whether consciously or unconsciously, violence is learned and taught. But this should not mean that there is no sense of violence in the human being. Violence is a learned behavior. This is why violence is learned especially in the developmental age. The main way to exhibit imitation behavior is to experience violence or to see violence itself. In this study, the purpose of this study is to examine the elements of violence, fear, oppression and punishment man in the book man Animal Tales from the Brothers Grimm man. What are the elements of violence, fear, repression and punishment included in the children's book, m Grimm Brothers Animal Tales? In this research, which is a qualitative study, a document review was conducted. Stories of oppression, violence and fear in the tales can be stored in the child's subconscious and cause the child to become cowardly, introverted or offensive. Entering the child world with violence, oppression and fear can harm the child's world. In order to solve this fundamental problem, councils that can supervise children's books can be created and the negative scenes in classical works can be improved by remaining true to the fable.

Keywords: Brother Grimm, Animals Tales, Violence, Repression, Fear, Punish.

Giriş

Şiddet; kendine, bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek şekilde fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidinin amaçlı olarak uygulanmasıdır (Büyükbayram & Okçay, 2013). Benjamin (2000, 113) şiddetin doğanın bir ürünü olduğunu belirtir: Doğal yasa adil olmayan amaçlar için kötüye kullanılmadığı sürece, kullanımı hiçbir şekilde sorun olmayan şiddet bir hammaddeymiş gibi doğanın bir ürünüdür. Bu durum şiddeti tarihin bir ürünü olarak gören pozitif yasayla çelişir. Çünkü doğal yasa amaçların haklılığıyla araçları haklılaştırırken, pozitif yasa amaçların haklılığını araçların haklılaştırılmasıyla sağlamaya çalışır (Akt. Gök, 2017). Şiddet, insanın doğasındadır; ya da insanı şiddete iten toplumdur, toplumsal koşullardır gibi birtakım belirlemeler yapılabilir veya sınıfsal şiddet ya da şiddete övgü, vs. den söz edilebilir (Ünsal, 1996: 29). Her ne kadar şiddetin insan doğasında var olduğu söylene de yapılan birçok çalışma şiddetin öğrenilen bir tutum olduğu yönündedir. Bilinçli ya da bilinçsiz olsun şiddet öğrenilir ve öğretilir. Fakat bu insanın içinde hiçbir şekilde şiddet duygusunun olmadığı anlamına gelmemelidir. Şiddet öğrenilen bir davranıştır (Mutlu 1999). Sears, Paplau, Taylor (2007) şiddeti taklide dayalı bir saldırganlık türü olarak tanımlayarak onun öğrenilen bir davranış olduğunun ifade etmiştir. Şiddetin özellikle gelişim çağında öğrenilmesinin nedeni budur. Taklit davranışlar sergileyebilmenin temel yolu ya bizzat şiddete maruz kalmak ya da şiddeti görmektir. Belirli

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

yaşta ve durumdakiler için ise görmek, yaşamak gibidir (Gans, 1972; Gans, 2005). Bu anlamda şiddete ne şekilde olursa olsun tanık olmak şiddeti öğrenmede en önemli risk faktörüdür (Kaya, 2010). Fiziksel şiddet, psikolojik (duygusal) şiddet, cinsel şiddet, sözel şiddet ve ekonomik şiddet olarak farklı şekillerde görülebilir (Büyükbayram & Okçay, 2013).

Fiziksel şiddet, "insanların" bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir (KAMER, 2015; Altınay ve Arat, 2007; Büyükbayram & Okçay, 2013). Psikolojik/Duygusal şiddet; birine karşı sistemli bir şekilde psikolojik baskı uygulamak, duygusal olarak sömürmek ve aşağılamak, onu kontrol etmek veya cezalandırmak amacıyla onu toplumdan soyutlamak için uygulanan her türlü hareket duygusal şiddet olarak kabul edilmektedir (KSGM, 2008). Psikolojik/Duygusal şiddet; bireyin psikolojik sağlık durumunu bozan, üzen, inciten, sarsan, kendisini baskı ve tehdit altında hissetmesine neden olan her türlü tutum (dışlama, bağırma, sadece mağdura ses düzeyini yükselterek konuşma, sürekli hedef değiştirme, faaliyetlerini kısıtlama, hakkında dedikodu yapma) psikolojik şiddet olarak değerlendirilmektedir (Büyükbayram & Okçay, 2013). Sözel şiddet; bağırma, kötü konuşma, küfür, hakaret, azarlama, aşağılama şeklinde uygulanan bir şiddet türüdür. Sözel şiddette, korku unsuru önemli bir olgudur. Hakaret etme, küçük görme, aşağılama, ağır sözler, söyleme, güveni sarsarak psikolojik açıdan istismara yol açan uygulamalar, sözel şiddet olarak algılanmaktadır (Büyükbayram & Okçay, 2013). Sözel/sözlü şiddet; sözle rencide etme durumudur. Aşağılayıcı sözler söyleme, zaaflarıyla alay etme, aşırı genellemeler yapma (sen hep böylesin gibi), suçlama, küfür etme, küçük düşürme, hakaret etme, bağırma, korkutma, kadının özgüvenini yitirmesine neden olma, tehdit etme vb. suretiyle gerçekleşmekte ve kadının baskı altına alınarak sindirilmesine neden olmaktadır (Sümer, 1997; Altınay ve Arat, 2007; KSGM, 2008). Ekonomik şiddet; çalışmaya ya da çalışmamaya zorlamak, parasını veya banka kartını alıp geri vermemek, işe gitmesine izin vermemek, hiç para vermemek, şahsi mallarını- ziynet eşyalarını almak, ailenin parası ve tasarrufları için hiç fikrini sormamak, işten atılmasına yol açacak olaylar yaratmak gibi eylemleri kapsamaktadır (KAMER, 2015; KSGM, 2008). Ekonomik şiddet; bireyi bağımlı ve fakir hale getiren, ekonomik kaynakların ve paranın birey üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanıldığı şiddet türüdür. Bu şiddet türlerinin birçok nedeni vardır ve bu nedenler birbiri ile etkileşim halindedir" (Büyükbayram & Okçay, 2013). Cinsel şiddet; çocuğa, gence, kadına ve diğer bireylere yönelik olarak laf atma, el kol hareketi yapmakla başlayıp tecavüze kadar varan geniş bir yelpazede gerçekleşen cinsel taciz ve saldırıdır. Cinsel şiddet eylemlerinin önemli bir bölümü aynı zamanda fiziksel şiddet içermektedir. Şiddetin toplumsal nedenleri incelendiğinde, kitle iletişim araçlarının ele alınması gereken en önemli öğelerden biri olarak karşımıza çıkması kaçınılmazdır (RTÜK, 2005).

Son yıllarda çocuklara yönelik film, oyuncak ve kitaplarda şiddet içerikli unsurlar ön plana çıkarılmıştır. Çocuklar için hazırlanan çizgi filmler, oyunlar vb. görsellerin büyük bir çoğunluğunda olaylar kaynağını şiddetten almakta; şiddet sorun çözmenin yöntemlerinden biri şeklinde sunulmaktadır. Bu durumda çocukların kişilik özelliklerinin oluşumunda sorunlarla karşılaşabileceği düşünülebilir (Sever, 2002). Çocukların ilk karşılaştıkları kitaplarda yürek söken avcılar, zehirleyen üvey anneler, yakılan cadılar olması çocukların bu tür duyguları küçük yaşlardan itibaren geliştirmelerine sebep olabilecektir (Sever, 2003). Çocuğun bulunduğu veya erişebildiği ortamlarda (medya, aile ortamı, arkadaş ortamı, eğitim kurumları vb.) şiddete yer verilmesi çocuğun dolaylı olarak şiddete maruz kalmasına ve bu şiddet faktöründen pasif olarak etkilenen konumda olmasına neden olabilmektedir. Bu anlamda şiddetle iç içe geçirilen bir çocukluk yaşamak, çocuğun sonraki dönemlerinde şiddet içerikli davranışları göstermesine neden olmaktadır (Turan & Taşgın, 2018). Birçok araştırma da şiddete ve saldırganlığa yönelik davranışların yaşamın erken dönemlerinde öğrenildiğini destekler niteliktedir. Şiddetin öğrenilme ve içselleştirilme sürecini; "çocuk karşılaştığı şiddet göstergelerini yorumlayacak güçte değildir. Sosyalizasyon süreçlerinde gördüğü şeyin gerçek mi kurgusal mı olduğunu ayırt edemez. Kurgusal olanı gerçek zannedebilir. Onun olumsuzlanması gerektiğini anlamayabilir. En önemlisi de çocuk, bu kahramanları örnek model olarak benimseyebilir, onlarla özdeşlik kurabilir, şiddeti tekrarlayabilir, tekrarladıkça duyarsızlaşır ve şiddet olağanlaşır, sıradanlaşır (Kaya, 2010).

Korku tehlike düşüncesinin uyandırdığı duygusal bir reaksiyondur (Beck, Brown, Steer, 1987; Beck ve Clark 1988; Beck ve Emery, 1985; Clark 1986; Clark, Beck, Brown, 1989; Harrell, Chambless, Calhoun, 1981, Wickless ve Kirsch, 1988).

Eğitim ortamında olumlu davranışların sıklığını artırmak için pekiştirici kullanılırken, olumsuz davranışları ortadan kaldırmak için de ceza kullanılmaktadır. Ceza yoluyla istenmeyen davranışlar baskı altında tutulur ve tamamen ortadan kaldırma amaçlanır (Fidan, 2012, 50). Yavuzer'e (1995, 94) göre ceza, çocukta gördüğümüz bir davranış bozukluğunu gidermek ve çocuğu istediğimiz yöne çekmek amacıyla uygulanan katı bir yöntemdir. Suç; toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin ihlali niteliğini taşıyan, haksızlık teşkil eden insan davranışıdır. Suç karşılığı uygulanan yaptırım

ise ceza olarak tanımlanır. Ceza türleri iki başlıkta ele alınır. Birinci tip ceza / olumlu ceza: Bu ceza türü, yanlış yani istenmeyen bir davranışı ortadan kaldırmak ya da engellemek için organizmaya hoş gitmeyen bir uyarıcının (azarlama, düşük not verme, hakaret etme) verilmesi şeklinde uygulanmaktadır. Organizmaya istenmeyen durum karşısında olumsuz pekiştirici verilerek söz konusu yanlış davranışın yapılma sıklığı azalır ya da davranış söner. Örnekler: Öğretmen tarafından derste sürekli konuşan çocuğun azarlanması; Derslerine çalışmayan bir öğrencinin sınıfta kalması; Kırmızı ışıkta geçen bir sürücüye trafik cezası verilmesi. Bu örneklerde de görüldüğü üzere organizma tarafından yapılan istenmedik davranışlar, hoş gitmeyen bir uyarıcının (azarlanma, sınıfta kalma, trafik cezası) ortama sokulması ile ortadan kaldırılmaya çalışılması 1.Tip Ceza uygulamasıdır (Bacanlı, 1998; Fidan, 2012). İkinci tip ceza/ olumsuz ceza: Olumsuz ceza ise hoş giden uyarıcının ortamdaki çekilmesidir. Bu uygulamada organizma istenmeyen, yanlış bir davranışı gösterdiğinde ortamdaki hoş giden uyarıcı (harçlık kesme, ilgiyi kesme, oyun oynatmamak vb.) çekilir. Hoş giden, haz duyulan bir uyarıcının ortamdaki çekilmesi organizmayı olumsuz etkiler ve bu sayede organizma yanlış davranışına son verir. Örnekler: Derste konuşan bir öğrenciye karşı öğretmenin ilgi göstermemesi; derslerini düzenli olarak çalışmayan bir öğrencinin oyun oynamasına izin verilmemesi; odasını toplamayan bir çocuğun çizgi film izlemesine izin verilmemesi. Söz konusu örneklerin tamamında yanlış davranışlar gösteren organizmanın elinden hoş giden uyarıcıları (ilgi, çizgi film, oyun) alınmıştır. Bu şekilde organizma yanlış davranışlardan ya vazgeçmiş ya da yapılma sıklığını azaltmıştır (Bacanlı, 1998; Fidan, 2012). Kimi pedagojik yaklaşımlar cezaya tamamen karşı çıkarken, kimi yaklaşımlar cezayı gerekli görür. Ceza olmadan çocuğun iyi bir şekilde eğitilemeyeceğini düşünen ekoller de vardır. Ailelerin de bu konuda kafası karışıktır. Bazı aileler çocuğun cezayı hak ettiğini düşünür. Bazı ailelerde ise her ceza vermenin ardından bir pişmanlık duygusu oluşur. Çocuğa nasıl ve ne şekilde sınır koyulacağı ve ne şekilde yaptırım uygulanacağı anne-babaların da en çok ihtiyaç duyduğu konular arasındadır (Gündüz, Balyer 2011; Mahiroğlu, Buluç, 2003; Marshall, 2009). Ceza kavramı da ödül kavramı gibi günlük hayatın içinde değişik alanlarda kullanılan bir kavramdır. Hukukta, eğitimde, sosyal ilişkilerde kullanılır. Bazen işlenen bir suçun karşılığında, bazen güç mücadelelerinde, eğitimde ise genel anlamda istendik davranışı öğretmede ya da istenmeyen bir davranışı değiştirmede kullanılan ceza, eğitimciler tarafından eğitimde var olup olmaması konusunda halen tartışılan bir konudur (Gültekin, 2013, 12). Cezada amaç; yanlış davranışların, kayıtsızlıkların ve dikkatsizliklerin tekrarına engel olmak, kötü alışkanlıkların ortaya çıkışını engellemek, insanın hatalı davranışlara yönelmesini engellemek, toplumda yanlış ve suç davranışının yayılmasını engellemek gibi amaçlar içermektedir (Gültekin 2013:8). Ana-babalar, çocuklarını eğitirken, istendik davranışı sağlamak ya da geliştirmek amacı ile ödül, istenmedik davranışı yok etmek amacı ile ceza yöntemlerini kullanırlar (Buz & Savaş Ülküer, 1988, 1).

Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan ‘Şiddet, korku, baskı ve ceza’ öğelerini incelemek temel amacıyla yapılan bu araştırmanın problem tümcesi; “Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan şiddet, korku, baskı ve ceza öğeleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu problem ışığında şu alt problemlere yanıt aranır:

1. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan şiddet öğeleri nelerdir?
2. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan korku öğeleri nelerdir?
3. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan baskı öğeleri nelerdir?
4. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki 1. tip ceza örnekleri nelerdir?
5. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki 2. tip ceza örnekleri nelerdir?
6. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki ceza örneklerinin tekrarlanma sıklığı nedir?

Yöntem

Nitel bir çalışma olan bu çalışmada doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi, hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada kullanılan doküman Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı masal kitabıdır. Hedeflenen olgu, bu masal kitabının şiddet, korku, baskı ve ceza öğeleri açısından görünümünü saptamaktır. Seçenekler ve alt seçenekler oluşturulurken araştırmacı öncelikle alan bilgisinden ve aynı amaçla yapılan başka çalışmalardan yararlanmıştır (Güneş, 2006). Ayrıca incelenen masalarda kullanılan ifadeler de yol gösterici olmuştur.

Bulgular

Birinci alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan şiddet öğeleri nelerdir?

Fiziksel şiddet:

“Başıma iş açtın. Diğer koyunu almak istiyordum ama köylüler beni yakalayıp **dövdüler**” (Grimm& Grimm 2018, 8).

“Senin yüzünden **başım** üç kere tavayla **vurdular**” (Grimm& Grimm, 2018, 13).

“Güçlü olan kuyruğuyla zayıf olana **vurup** onu kaçırıyor ya da tereddüt etmeksizin yutmaya çalışıyormuş” (Grimm& Grimm2018, 45).

“Ama kapı açılır açılmaz kurt içeri dalıp yedi oğlağın altısını tek ısırıkta **yemiş**” (Grimm& Grimm, 2018, 61).

“Anne keçi daha sonra makas, iğne ve iplik almış, ardından kurdun yanına gidip karnında küçük bir **delik açmış**” (Grimm& Grimm, 2018, 65).

Sözel şiddet:

“**Zavallı o kısa ve çarpık bacaklarla**, benim bir dakikada aldığım yolun yarısını tam bir günde alırsın” (Grimm& Grimm, 2018, 19).

“**Kibirli** tavşana iyi bir ders verebiliriz” (Grimm& Grimm, 2018, 22).

“Hangi **cüretle** benimle konuşuyorsun? Sen avcı bile değilsin sadece yakalamayı seviyorsun” (Grimm& Grimm, 2018, 52).

“Bu **aptal** Ringa mı” (Grimm& Grimm, 2018, 49).

Duygusal şiddet:

“Hala gücün varsa bunu **kanıtla!** Bana bir aslan getir ki sana bakayım” (Grimm& Grimm, 2018,).

Ekonomik şiddet:

“Böylece tilki koyunu **çalmış**, ona getirmiş ve uyumak için yanından ayrılmış” (Grimm& Grimm, 2018, 7).

“Tanıdığım bir kasap var, etleri kilerde tutuyor; hadi gidip onları **alalım**” (Grimm& Grimm, 2018, 15).

“Günlerden bir gün eşeğe sahibi artık ona **ihtiyacı kalmadığını** söylemiş.” (Grimm& Grimm, 2018, 32).

“Bilmiyorum sadece **sahibimden kaçıyorum**. Çalışmak için çok yaşlı olduğumu düşünüyorum ve beni artık istemiyor” (Grimm& Grimm, 2018, 35).

Cinsel şiddet öğelerine dair bulguya rastlanmamıştır.

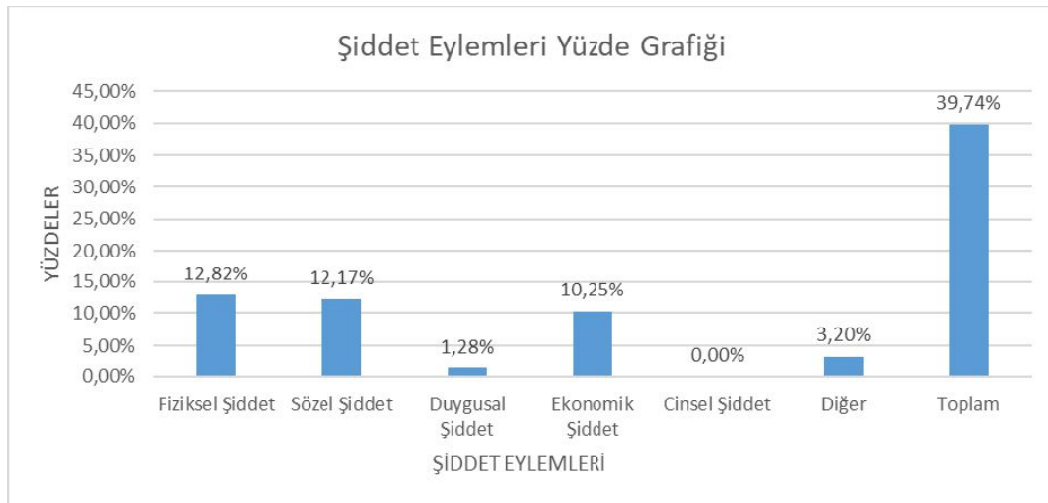
Diğer şiddet öğeleri:

“**Kızgın** olan kurt fırına gidip una bir pençe atmış” (Grimm& Grimm, 2018, 60).

“Sana yardım edeceğim: **Ölmüş** gibi uzan ve hareket etme” (Grimm& Grimm, 2018, 72).

Çizelge 1: Şiddet Modellerinin Eylem Biçimleri

Şiddet Eylemleri	f	%
Fiziksel Şiddet Öğeleri (vurmak, yemek, yutmak vb.)	20	12,82
Sözel Şiddet (bağırarak, tehdit etmek, alay etmek vb.)	19	12,17
Duygusal Şiddet (reddetme, yoksun bırakma, yıldırma, umursamama vb.)	2	1,28
Ekonomik Şiddet (evsizlik İşsizlik Ekonomik yönden mahrum bırakma vb.)	16	10,25
Cinsel Şiddet	0	0
Diğer (ölüm, kızgın olmak vb.)	5	3,20
Toplam	62	39,75

Şekil 1. Şiddetin yüzde grafiği

Bu veriler ışığında incelenen çocuk kitabında toplam 62 şiddet cümlesi bulunup, oranı %39,75'tir. Kitabı okuyan çocukların şiddete özenerek gelecekte sağlıklı kişilik özellikleri geliştirebilecekleri düşünüldüğünde bu oranı azaltmak gerekecektir. Metnin bütünlüğünü bozmadan ilgili kısımların değiştirilmesi veya çıkarılması önerilebilir.

İkinci alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan korku öğeleri nelerdir?

Takip Edilmek- Kaçmak- Kurtulmak:

“Hırsızlar, korkuya kapılıp hızla **kaçmışlar**” (Grimm& Grimm 2018, 43).

“Oğlaklar birbiri ardına **dışarı çıkıp** kurtulmuşlar” (Grimm& Grimm, 2018, 65).

Güce Boyun Eğmek-Yalvarmak:

“Tilki artık kendisinden daha güçlü olan kibirli kurttan **emir almaya alışmıştı**” (Grimm& Grimm, 2018, 6).

“Bizi yiyeceksen son bir isteğimiz var: Her birimiz **son duamızı edelim**” (Grimm& Grimm, 2018,m30).

“**Lütfen** bırak kalayım nereye gideceğimi bilmiyorum” (Grimm& Grimm, 2018, 68).

Doğadaki Sesler- Ses Efektleri:

“Büyük bir **gürültü** kopunca çiftliğin sahibi evden çıkmış ve kurdun börek tavasını aldığını görmüş” (Grimm& Grimm, 2018, 12).

“Kazlar şaşırtmak için **vakvaklamaya, tıslamaya** başlamışlar” (Grimm& Grimm, 2018, 29).

Korkudan çığlık atmak/bağırarak:

“Fare **çığlık** atarak geri dönmüş” (Grimm& Grimm, 2018, :86).

Saklanmak-Kaybolmak-Gözetlemek:

“Tilki de afiyetle yemek yemiş ama **içeri girdikleri delikten** girip çıkmak için sık sık etrafı gözlüyormuş” (Grimm& Grimm, 2018, 17).

“Ertesi gün kirpi tavşanın yanına gittiğinde karısı da bitiş çizgisine yakın **saklanmaya** gidiyormuş” (Grimm& Grimm, 2018, 25).

“Bu arada anne keçi eve döndüğünde, çocuklarının **kaybolduğunu** görmüş” (Grimm& Grimm, 2018, 62).

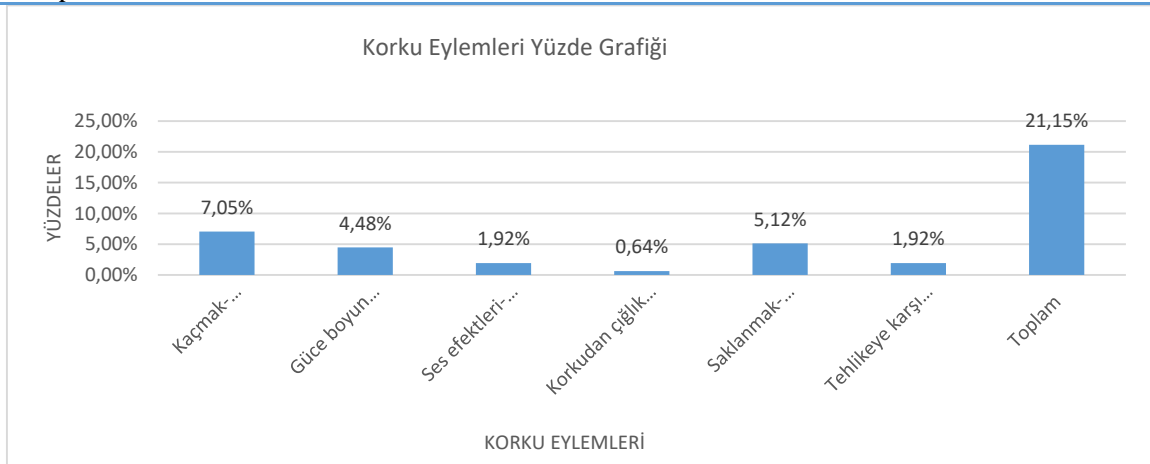
Tehlikeye karşı kaygı/üzüntü:

“Yuvasına döndüğünde karısı yüzündeki **endişeyi** fark edince ne olduğunu sormuş” (Grimm& Grimm, 2018, 22).

“At üzgünmüş ve yağmurdan **korunmak** için ormana gitmiş” (Grimm& Grimm, 2018, 69).

Çizelge 2: Korku Modellerinin Eylem Biçimleri

Korku Eylemleri	f	%
Takip Edilmek-Kaçmak-Kurtulmak	11	7,05
Güce boyun eğmek-Yalvarmak	7	4,48
Doğadaki Sesler-Ses Efektleri	3	1,92
Korkudan çığlık atmak/bağırarak	1	0,64
Saklanmak-Kaybolmak-Gözetlemek	8	5,12
Tehlikeye karşı kaygı/üzüntü	3	1,92
Toplam	33	21,15

Şekil 2. Korkunun yüzde grafiği

Bu veriler ışığında incelenen çocuk kitabında toplam 33 korku cümlesi bulunur, bunların oranı %21,15'dir.

Üçüncü alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında yer alan baskı öğeleri nelerdir?

Hakları çiğnemek-özgürlüğü kısıtlamak-tehdit etmek-emir vermek- istemediği şeyleri yapmaya zorlamak:

“Fare evi yalnız başına **temizlemeyi** kabul etmiş. O sırada kedi tüm tereyağını bitirmeye gitmiş. Gece tok ve şişko bir halde eve dönmüş” (Grimm& Grimm, 2018,n84).

“Tilki artık kendinden güçlü **kibirli** kurttan emir almaya alışmıştı. Bir gün kurt ‘Bana yiyecek bir şeyler getir yoksa seni yerim’ demiş” (Grimm& Grimm, 2018, 6).

“Tilki ‘iki koyunu olan bir çiftlik biliyorum; istersen birini alabiliriz,’ demiş” (Grimm& Grimm, 2018, 6).

“Bir araya gelmek isteyenlerin önü kesiliyormuş; güçlü olan zayıf olana kuyruğuyla vurup onu kaçırıyor ya da tereddüt etmeksizin **yutmaya çalışıyormuş**” (Grimm& Grimm, 2018, 45).

Çaresiz bırakmak:

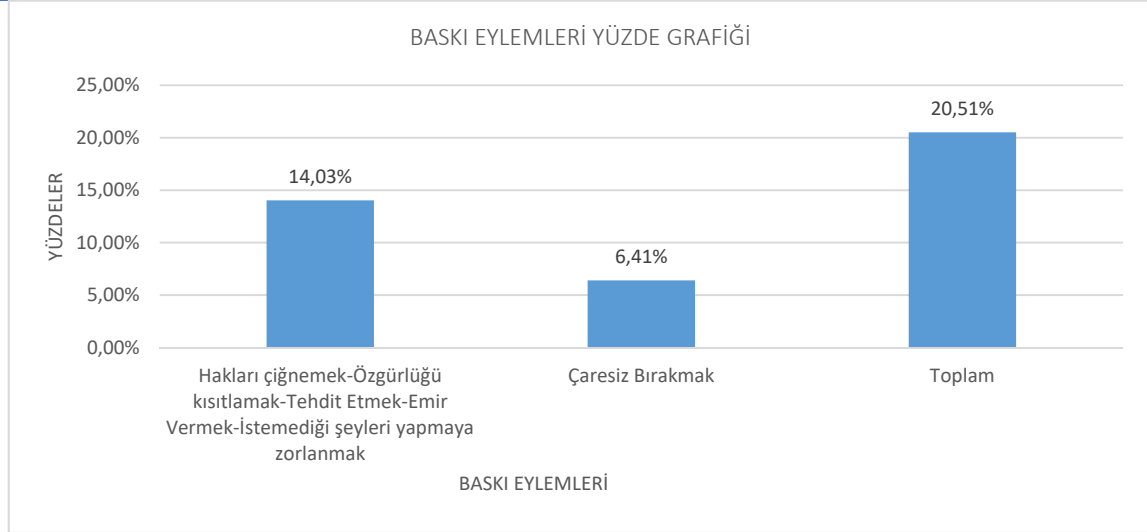
“Artık kirpinin bunu kabul etmekten başka seçeneği kalmamış ama evine giden yol boyunca içine düştüğü bu **kargaşadan** nasıl kurtulacağını düşünmüştür” (Grimm& Grimm, 2018, 21).

“Tilki artık kendinden güçlü **kibirli** kurttan emir almaya alışmıştı. Bir gün kurt ‘Bana yiyecek bir şeyler getir yoksa seni yerim’ demiş. Tilki ‘iki koyunu olan bir çiftlik biliyorum; istersen birini alabiliriz.’ demiş” (Grimm& Grimm, 2018, 6).

“Bizi yiyeceksen son bir isteğimiz var: Her birimiz **son duamızı edelim**” (Grimm& Grimm, 2018, 30).

Çizelge 3: Baskı Modellerinin Eylem Biçimleri

Baskı Eylemleri	f	%
Hakları çiğnemek-Özgürlüğü kısıtlamak- Tehdit Etmek-Emir vermek- İstemediği şeyleri yapmaya zorlanmak	22	14,03
Çaresiz Bırakmak	10	6,4
Toplam	32	20,51

Şekil 3. Baskının yüzdeleri

Bu veriler ışığında incelenen çocuk kitabında toplam 32 baskı cümlesi bulunur, oranı %20,51'dir.

Dördüncü alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki 1. tip ceza örnekleri nelerdir?

“Bana yiyecek bir şeyler getir yoksa seni yerim.” (Grimm & Grimm, 2018, 6-10-15). Sözel ceza (korkutma ve tehdit).

“Başıma iş açtın. Diğer koyunu almak istiyordum ama köylüler beni yakalayıp dövdüler.” (Grimm & Grimm, 2018, 8). Hareketle verilen ceza (dövme).

“Senin yüzünden başıma üç kere tavayla vurdular.” (Grimm & Grimm, 2018, 13). Hareketle verilen ceza (dövme).

“Kurt da onu takip etmek istemiş ama öylesine çok yemiş ki delikten geçememiş ve orada kalmış. Ardından kasap onu kolaylıkla yakalamış.” (Grimm & Grimm 2018, 17). Hareketle verilen ceza (alikoyma).

"Zavallı, o kısa ve çarpık bacaklarla, benim bir dakikada aldığım yolun yarısını tam bir günde alırsın." (Grimm & Grimm, 2018, 19). Sözel ceza (küçümseme).

"Kibirli tavşana iyi bir ders verebiliriz." (Grimm & Grimm, 2018, 22). Sözel ceza (hakaret).

"Hepiniz burada toplandığınız için ne kadar da iyisiniz, benim için ne büyük rahatlık! Böylelikle hepimizi birlikte yutabileceğim!" (Grimm & Grimm, 2018, 29). Sözel ceza (tehdit).

"Çalışmak için çok yaşlı olduğumu düşünüyor ve beni artık istemiyor." (Grimm & Grimm, 2018, 35). Hareketle verilen ceza (sevgi esirgeme).

"Şaka mı? Bunları tanıyorum, onları sahibimin tarlasından birçok kez kovdum." (Grimm & Grimm, 2018, 40). Hareketle verilen ceza (kovma).

"Bir araya gelmek isteyenlerin önü kesiliyormuş; güçlü olan kuyruğuyla zayıf olana vurup onu kaçırıyor ya da tereddüt etmeksizin yutmaya çalışıyormuş." (Grimm & Grimm, 2018, 45). Hareketle verilen ceza (dövme ve yaşama hakkını elinden alma).

"Öfkeden ağzını eğin kiskanç dil balığı, 'Bu aptal ringa mı!' demiş." (Grimm & Grimm, 2018, 49). Sözel cezalar (hakaret).

"Hangi cüretle benimle konuşuyorsun?" (Grimm & Grimm, 2018, 52). Sözel ceza (küçümseme).

"Biraz sonra avcı gelmiş ve tilkinin kokusunu almış köpeğine tilkiyi yakalaması için yardım etmiş." (Grimm & Grimm, 2018, 54). Hareketle verilen ceza (alıkoyma).

"Tilki Hanım! Belki de herkesin düşündüğü kadar kurnaz değilsin: eğer benim gibi tırmanabilseydiniz kurtulurdunuz!" (Grimm & Grimm, 2018, 54). Sözel ceza (küçümseme).

"Ama kapı açılır açılmaz kurt içeri dalıp yedi oğlağın altısını tek ısırıkta yemiş." (Grimm & Grimm, 2018, 61). Hareketle verilen ceza (yaşama hakkını elinden alma).

"Anne keçi onlardan altı büyük taş getirmesini istemiş, taşları kurdun boş karnına koyup daha sonra keseyi dikmiş." (Grimm & Grimm, 2018, 65). Hareketle verilen ceza (dövme).

"Bir köylünün artık çalışamayacak yaşlı, sadık bir atı varmış. Bu yüzden sahibi onu çiftlikten uzaklaştırmaya karar vermiş." (Grimm & Grimm, 2018, 68). Hareketle verilen ceza (kovma).

"Sonra at öfkeyle kükreyen aslanı sürüklemeye başlamış." (Grimm & Grimm, 2018, 76). Hareketle verilen ceza (dövme).

"Kedicik 'SENİ' diyerek farenin üzerine atlamış." (Grimm & Grimm, 2018, 87). Hareketle verilen ceza (yaşama hakkını elinden alma).

Beşinci alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki 2. tip ceza örnekleri nelerdir?

"Gece olduğunda tilki ve kurt çiftlikten böreğin bir kısmını almış. Kurt hepsini yemiş." (Grimm & Grimm, 2018, 11). Kurt burada böreği tilkiyle paylaşmayarak tilkiyi börekten mahrum etmiştir.

"Kurt da onu takip etmek istemiş ama öylesine çok yemiş ki delikten geçememiş ve orada kalmış." (Grimm & Grimm, 2018, 17). Tilki burada kurnazlık yaparak kurdun şişmanlaması ve dışarı çıkamamasına neden olmuştur ve kurdu sevdiği yiyeceklerden mahrum bırakmıştır.

"Gururu kırılan ve bitkin düşen tavşan bu hileyi fark etmemiş ve o günden sonra kirpinin kurnazlığından ötürü tavşan ne başkalarıyla dalga geçmiş ne de ormanın en hızlı hayvanı olduğuyla övünmüş." (Grimm & Grimm, 2018, 27). Kirpi yaptığı hileyle tavşanın şampiyonluğunu elinden alıp onu şampiyonluk unvanından mahrum etmiştir.

"Günlerden bir gün hayatı boyunca arabaya bağlı çalışmış eşeğe, sahibi artık ona ihtiyacı kalmadığını söylemiş. (Grimm & Grimm, 2018, 32). Sahibi, artık yaşlandığını düşündüğü eşeğini sevdiği işinden mahrum bırakmıştır.

"Bilmiyorum, sadece sahibimden kaçıyorum. Çalışmak için çok yaşlı olduğumu düşünüyor ve beni artık istemiyor." (Grimm & Grimm, 2018, 35). Sahibi, yaşlandığını düşündüğü bekçi köpeğinin sevdiği bekçilik işinden mahrum bırakmıştır.

"Hırsızlar korkuya kapılıp hızla kaçmışlar." (Grimm & Grimm, 2018, 43). Bremen Mızıkacıları, yemek yiyen hırsızları korkutup kaçırarak onların elinden sevdikleri yemeklerini almıştır ve böylece onları yemekten mahrum bırakmıştır.

"Bir köylünün artık çalışamayacak yaşlı, sadık bir atı varmış. Bu yüzden sahibi onu çiftlikten uzaklaştırmaya karar vermiş." (Grimm & Grimm, 2018, 68). Sahibi, yaşlandığını düşündüğü atını sevdiği işten mahrum bırakmıştır.

"Patronum yıllardır onun için yaptığım her şeyi ve at arabasını çekemediğimden beri bana yemek vermiyor." -"Bir köylünün artık çalışamayacak yaşlı, sadık bir atı varmış. Bu yüzden sahibi onu çiftlikten uzaklaştırmaya karar vermiş." (Grimm & Grimm, 2018, 71). Sahibi, yaşlanan atını artık kendisine faydalı olmayacağı düşüncesiyle yemekten mahrum bırakıyor.

Altıncı alt problem: Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki ceza örneklerinin tekrarlanma sıklığı nedir?

Çizelge 4. Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları kitabındaki ceza örneklerinin tekrarlanma sıklığına göre dağılımı

Ceza Türleri: 1. Tip Ceza	Frekans(f)	Ceza Türleri: 2. Tip Ceza	Frekans(f)
Tehdit	2	Mahrum bırakma	8
Dövme	5	Toplam	8
Alıkoyma	2	Mahrum bırakma	8
Küçümseme	3	Toplam	8
Hakaret	2		
Sevgi esirgeme	1		
Kovma	2		
Yaşama hakkını elinden alma	3		
Toplam	20		
Genel Toplam	28		

Sonuç

Grimm kardeşlerin masalları yaklaşık iki asırlık bir geçmişe sahiptir. Bu araştırma, çağdaş dünyada çocuk ruhunun da farklılaştığı ve bu masalların bir "süzgeçten" geçirilerek değişen eğitim anlayışına göre yeniden değerlendirilmesi ve incelenmesinin gerekliliğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabının içeriğinde korku, şiddet, baskı ve ceza öğelerine rastlanmıştır. Söz konusu çocuk kitabında bulunan toplam 156 cümleden; 33'ü korku içeriklidir, bu cümlelerin oranı %21,15'tir. 32 baskı ögesi barındıran cümleye rastlanmıştır. Bu cümlelerin kitapta bulunma oranı %20,51'dir. Şiddet içerikli 62 cümle belirlenmiştir. Bu cümlelerin kitapta bulunma oranı %39,75'tir. Tüm bu veriler göz önüne alındığında Grimm Kardeşlerden Hayvan Masalları adlı çocuk kitabında şiddet, korku ve baskı öğelerine sıkça rastlandığı görülmektedir. İncelenen masallarda 28 cümlede de cezalandırma ifadelerine rastlanmıştır. Cezayı yansıtan ifadelerin metindeki oranı %18'dir.

Çizelge 5. İncelenen masallarda belirlenen öğeler ve oranları

	Belirlenen cümle sayısı	Yüzde oranı %
Şiddet	62	40
Korku	33	21
Baskı	32	21
Ceza	28	18

Masallardaki baskı, şiddet ve korku sahneleri çocuğun bilinçaltında depolanabilir ve çocuğun korkak, içe kapanık ya da saldırgan olmasına neden olabilir. Şiddet, baskı ve korkuyla çocuk dünyasına girmek çocuğun dünyasına zarar verebilir. Bu temel sorunun giderilmesine yönelik olarak çocuk kitaplarını denetleyecek konseyler oluşturulabilir ve klasik yapıtlardaki olumsuz sahneler masalın aslına sadık kalınarak, iyileştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Altınay, A. ve Arat, A. (2007). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. Ankara: Metis yayınları.
- Bacanlı, H. (1998). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Beck A.T., Brown G., Steer R. A. (1987) Differentiating anxiety and depression: A test of the cognitive content-specificity hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 96:179-183.
- Beck A.T., Clark D.A. (1988) Anxiety and depression: An information processing perspective. *Anxiety Research*, 1:23-26.
- Beck A.T. & Emery G. (1985) *Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective*. New York: Basic Books.
- Buz, S. & Savaş Ülküer, N. (1988). 5-6 Yaş arasındaki çocukların ana-babalarının ödüllendirme ve cezalandırma yöntemleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 12, 69, 56- 62.
- Büyükbayram, A. & Okçay, H. (2013). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti etkileyen sosyo- kültürel etmenler. *Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemşireleri Derneği*, 4(1), 7.
- Clark D.A. (1986) Cognitive-affective interaction: A test of the "specificity" and "generality" hypotheses. *Cognitive Therapy and Research*, 10: 607-623.
- Clark D.A., Beck T.A., Brown G. (1989) Cognitive mediation in general psychiatric outpatients: A test of the content specificity hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56: 958-964.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Harrell T, Chambless D, Calhoun J (1981) Correlational relationships between self-statements and effective states. *Cognitive Therapy and Research*, 5:159-173.
- Gans, H. J. (1972). The positive functions of poverty. *American Journal of Sociology*, 78, 2, 275-289.
- Gans, H. (2005). *Popüler kültür ve yüksek kültür*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Grimm W. & Grimm J. (2018). *Grimm kardeşlerden hayvan masalları*. İstanbul: Pena Yayınları.
- Gök, Ö. F. (2017). *Benjamin-Şiddet, Hukuk, İlahi Adalet*. Ankara: On İki Levha Yayınları.
- Gültekin, F. (2013). *Eğitimde ödül-ceza dengesi*. Bursa: Aile Akademisi Yayınları
- Gündüz, Y., Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 40.
- Güneş, H. (2006). Grimm masallarının olumsuz eğiticilik boyutu. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1, II, 98-111
- Harrell T, Chambless D, Calhoun J (1981) Correlational relationships between self-statements and effective states. *Cognitive Therapy and Research*, 5: 159-173.
- Kamer (2015). "Kadın Hakları İnsan Haklarıdır Projesi. Proje Final Raporu". (Çevrimiçi). <http://www.aciktoplumvakfi.org.tr/medya/01062015kadinhaklari.pdf>. (25.01.2019).
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) (2008). Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu. (Çevrimiçi)<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf>. (25.01.2019).
- Kaya, R. (2010). *Bir ifade biçimi olan şiddetin yaygınlaşması*. Dumlupınar Üniversitesi: Yüksek Lisans Tezi.
- Mahiroğlu A., Buluç, B. (2003). Ortaöğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Marshall, M. (2009). Discipline need to be stressful. discipline need not be negative, *Educational Research*, 1, 2, 11- 31.
- Mutlu, E.(1999). *Televizyon ve toplum*. Ankara: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu yayınları.
- RTÜK. (2005). Televizyon programlarındaki şiddet içeriğinin, müstehcenliğin ve mahremiyet ihlallerinin izleyicilerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri. <https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-arastirmalari/3726/1990/televizyon-programlarindaki-siddet-iceriginin-mustehcenligin-ve-mahremiyet-ihlallerinin-izleyicilerin-ruh-sagligi-uzerindeki-olumsuz-etkileri.html>. 20.01.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Sears D. O., Paplau L. A., Taylor S. (2007). *Sosyal psikoloji*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 25-37.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayınları.
- Sümer, Neslihan (1997). *Kültür, yasa ve aile içi şiddet*. 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları. Yayın No: 285.
- Turan, L. & Taşgın, F. g. (2018). Çocuk edebiyatında "şiddet dili" farkındalık ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 232-248.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi, *Cogito*, 6-7, 29-36.
- Wickless C, Kirsch I (1988) Cognitive correlates of anger, anxiety, and sadness. *Cognitive Therapy and Research*, 12: 367-377.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.